

Píseň: EZ642 - Už svítá jasný bílý den + **modlitba;** **Oddíl k výkladu:** Sd 7

Milí přátelé,

na posledním setkání jsme začali Gedeonovu cestu následování Hospodina: Zbořil Baalův oltář i posvátný kůl a postavil oltář Hospodinův, na němž obětoval zápalnou oběť. V tom mu pomáhalo deset blízkých.

Poté se Gedeona zastal jeho otec, na jehož pozemku Baalova svatyně stála. Ironické „ať si Baal vede svůj boj a zastane se své svatyně,“ podtrhuje také pozdější pohled Israelců na ohrožení i zboření vlastního chrámu - Hospodin varoval svůj lid, ale protože ten neposlouchal, nechal Hospodin padnout i svou svatyni. Ačkoli jen dočasně.

Avšak jakkoli se Oferší nechali odradit od msty za znesvěcení svatyně, okolní pronárody se s tak hrozným jednáním smířit nehodlali. Midjánci i Amálek přitáhli, aby bojovali. Bylo jich tolik, jako kobylek/písku na břehu moře (Sd 7, 12), tak se nedivme Gedeonovým pochybnostem při pokračování ve splnění Božího úkolu. A s odvážným chvěním přijmeme, že jeho prosby o mocné činy ohledně rouna byly vlastně zcela na místě.

Zástupy a jejich testy

Za Gedeonem přišly bojovat proti nepřátelům hotové zástupy. O významu hebrejského eléf jsme již hovořili¹, tak snad rozumíme, že s Gedeonem nebylo 32 tisíc (kde by se vzali?), nýbrž 32 krát eléf. Tedy cca 270-320 bojovníků - jak to také s počtem bojovníků dopadne.

Ale kde byli tihle „odvážní,“ když se Israelci klaněli Baalově kultu? Kde byla jejich odvaha a odhodlání, když měli obsadit zemi? Tak si nebudou říkat, že si vydobyli dobré místo pod sluncem

¹ Původně bylo technickým termínem pro počet bojovníku v rodu (kolem 9). Až mnohem později se užívá také jako termín pro „tisíc.“

vlastníma rukama. Budou za něj vždy oprávněně děkovat Hospodinu.

Navíc i v tuto chvíli se mnoho z nich bálo. Nejprve proto, že nepřátel byla výrazná přesila. Zadruhé proto, že mnozí přišli jen v odpovědi na zkazky o Jerubaalovi-Gedeonovi. A do třetice proto, že byli u Charódu.

Hebrejské Charód totiž znamená „třesení.“ Lidský pocit bázně a třesení (*fascinans et tremendum*) byl vždy spojován s blízkostí božské sféry². Tento pramen byl tedy jistě zasvěcen božstvu. V oblasti velmi suché, jakou je i současný Israel a Palestina, pak byla nějakému božstvu zasvěcena takřka každá cisterna, řeka či pramen.

Tak narážka na „ty, kteří se bojí a třesou,“ (v. 3) není v první řadě narážkou na emoci, která je oprávněnou reakcí při pohledu na přesilou nepřátelského vojska. V první řadě jde o ty, kteří se „bojí a třesou“ v blízkosti posvátného místa tak mocného, že v obvykle vyprahlé krajině israelských hor působí bohatý pramen vody (a tedy pochopme, kde se v člověku vzal dojem oprávněnosti a důvěry v takové božstvo).

Odejít mají tedy nejprve ti, kteří se třesou již jen v přítomnosti pohanské svatyně. Že s nimi pravděpodobně odešli i hledači kuriozit, kteří se přišli přiživit na Gedeonově divotvůrcovství, je nasnadě. A není důvod se tomu bránit. Jistě se někteří báli také „jen“ nepřátelské přesily. Což je však pro boj stejně destruktivní jako pověrčivost.

Tím pochopitelnější nám pak snad je další krok: Pití z vody posvátného pramene. Současnému čtenáři může připadat rozlišení mezi pijícími trochu komplikované - k vodě si klekne i dnes kdekdo, aby se napil. Jenže i to je trochu mylný dojem. I dnes si většina lidí dřepne nebo předkloní, aby se v kleku neušpinili.

Dvojnásob nápadné je pak klekání těch, kteří mají za to, že na božstvu pramene Charódu „možná něco bude.“ Nešlo o prosté pokleknutí, nýbrž o náboženský úkon. Tak nemohlo být pochyb při

² Srv.: Otto, R.: Posvátno

rozlišování těch, kteří „pili jako psi,“ a těch, kteří klekali bohoslužebně, aby uctili lidský výmysl místního bůžka.

Překvapivé však je, jak málo lidí, v termínech vypravěče, si z místního bůžka ani převahy nepřátel mnoho nedělalo. Pouhých tři sta z třiceti tisíc! A tak z těch shromážděných 32 tisíc odešlo 22 tisíc pro strach a třesení a dalších takřka 10 tisíc pro pověrčivost. Gedeonovi tak v podstatě nikdo nezbyl - tři sta z 32 tisíc.

I to je důvod, proč je obtížné Bibli překládat. Autoři i redaktoři jistě mysleli na oba významy hebrejského eléf. V úvodu pro pochopení realistického počtu lidí (není náhoda, že zbylo 300, tedy víceméně ten počet, který jsme dostali doslovným překladem!), v průběhu ale také pro symboliku počtů: Tolik se přišlo podívat na divotvůrce, tak málo má blíž ke Stvořiteli světa než k senzacím a pověrám.

Dodejme také, co snadno unikne současnému čtenaři střední Evropy: V arabském světě, jímž je svět israelské oblasti přinejmenším ovlivněn, je přirovnání ke „psu“ velmi silnou urážkou. Lehoulince to ještě dnes cítíme i my, když se o někom řekne, „ty pse.“ Avšak takové přirovnání v dnešním oddíle má právě ukázat, že ti, kteří si z pověr a bůžku nic nedělají, budou často právě pro ty ostatní jako bezbožní psi. Protože odmítají věřit právě lidským výmyslům. Což lidi dráždí jako máloco. Křesťany produkující vlastní výmysly a bludy nevyjímaje.

Ti, kteří odcházejí, nedělají žádné problémy. Nakonec kdo by se hádal o své místo v boji proti přesile? Na cestu však dostávají příděl potravin. Snad jako projev pohostinnosti a slušnosti vlastní Hospodinovým služebníkům. Snad proto, aby cestou zpátky neloupili a neplenili (přišli bojovníci!). Snad proto, aby se kvůli hladu nespolečili s nepřítelem. V každém případě však jde o ojedinělou zmínku tohoto druhu v Bibli.

Boj

Gedeonovi tedy zůstalo tolik mužů, kolika jsme se dopočítali hned zpočátku: asi tři sta. S těmi stojí proti nepříteli, kterého je „jako písku na břehu moře.“

Asi i proto jsou Midjánci a Amálek usídleni v dolině. Tedy ve strategicky nevýhodné pozici. Dvojnásob, když Israelci zatím obývají právě hornaté oblasti. Ale o pýše a nadutosti těch, kteří proti Israelcům vytáhli do boje, neslyšíme poprvé ani naposled. Ani v Bibli, ani v knize Soudců (srv. Sd 4, 13).

Gedeon sám se v této situaci bojí (Sd 7, 10+11b). Což je další dobré slovo těm, kteří někdy při čtení Bible mají pocit, že se nesmí bát a nesmějí pochybovat. Ba dokonce že tak se pozná „silná a dobrá víra.“ Opak je pravdou - významné biblické postavy pochybují i se bojují, od Abrama až po Ježíše. Pochybnosti jsou vždy vlastní víře, jinak se nám víra stává věděním, což je takřka vždy nemístné a ke zlému. Strach je přirozenou reakcí člověka na mnohé a často je reakcí správnou, protože zachraňuje životy. Podstatné je, jak člověk na své pudy reaguje - ze strachu utíká? Nebo ho krotí důvěrou v Boží zaslíbení? Pochybnostem dává za pravdu, nebo je přemáhá důvěrou v Boží zaslíbení?

Tak Hospodin dopřává Gedeonovi opět (pokolikáté už?) povzbuzení uprostřed strachu. Onehdy skrze rouno, tuhle skrze sen svých nepřátel. Gedeón však musí nejprve projevít, že důvěra Hospodina je mu nade všechno tím, že sestoupí do nepřátelského tábora. Avšak nemusí sestoupit sám, pokud se bojí. Hospodin je vždy milosrdný! Tato celá epizoda se pak pravděpodobně děje již v noci - samotný „boj“ proběhne o půlnoci (v. 19).

Z úst nepřátel pak Gedeon slyší „orákulum,“ či proroctví o svém vítězství. I zde je přítomna ironie na pohanská božstva: Hospodin je tak mocný, že i svým nepřátelům, těm, kteří poslouchají zcela jiná božstva, dává poznat své rozhodnutí. Tím ironičtěji, když jde o vizi vlastní prohry. Zároveň je však Hospodin tak milosrdný, že nepřátelům Israele dopřál nahlédnout budoucnost - svou prohru. A tak možnost odejít či utéct. A tak být svobodní. Místo aby zemřeli.

Gedeon však dobře ví, že ruku v ruce s důvěrou v Boží slovo jde také střízlivost a rozvážnost (Jb 12, 13; Př 20, 18; Jr 4, 9 atd.), tedy užívání jednoho z nejkrásnějších Božích charismat člověku: Rozumu.

Gedeon totiž pochopil, o co hlavně Hospodinu jde: Ne o fyzickou likvidaci, nýbrž o náboženské vítězství. O porážku lidských pavěr (zkomolených do pověr) a iluzí, božstev, která si lidé vyrábějí a vnucují okolnímu světu. Není žádné božstvo Baal - vždyť bez následků mu zničil svatyni Jerubaal („Ať vede Baal při“). Není žádné božstvo Charódu, před jehož pramenem se takřka všichni třesou. Není božstvo noci, ani ohniví noční démoni a strašidla. Ačkoli těmto i dalším se lidé klaní a věří, mnohdy i dodnes. Ačkoli před těmito i dalšími se lidé chvějí, třesou a bojí, někdy i dodnes.

A tak Gedeon využívá důvěry ve Stvořitele světa, která ukazuje tyto a další pověry v pravém světle: O půlnoci (i dodnes o „hodině duchů“!) obklopuje s třemi sty muži nepřátelský tábor, rozsvěcují temnotu noci jasně stovky pochodní z džbánů a troubí na polnice.

Z pohledu Midjanců a Amáleka tedy šlo zcela oprávněně o útok nočních démonů, přízraků a nadlidských mocností. Zcela opodstatněně zavládla panika³. A tak se nepřátelé pobili sami nebo dali na útěk - ve svých očích oprávněně. Ačkoli zcela mylně. To na ně jen mávalo pochodněmi a troubilo směšných tři sta Israelců.

A bylo po boji.

Důsledky

Boj, kterému se věnuje dnešní oddíl, měl dalekosáhlé důsledky: 1) Náboženské vítězství Hospodinovo a ukázání pohanských božstev v jejich bezmocnosti. Protože nejsou skutečná. Není žádné božstvo plodnosti Baal. Není žádný Charód. Nejsou žádní ohniví démoni noci či půlnoční strašidla.

2) Israelci se začínají přesouvat z hornatých oblastí do úrodných dolin při pobřeží Středozemního moře. Také tento význam mají geografické detaily v. 22-24.

3) Hospodin skrze Gedeona zvítězil, aniž by Gedeon či jeho tři sta byt' jen tasili meč nebo natáhli tětívu luku. Přestože Boží věrní stáli proti ohromné přesile početní i technologické.

³ Mimořádně etymologicky odvozena od pohanského božstva strachu Pana.

4) Tak důležité vítězství je bez diskuse Boží zásluhou. Tak, jak si to Hospodin přál. Jak o tom vypráví dnešní oddíl.

Vše toto dohromady pak spolupůsobilo v ohlasech tohoto „boje.“ Je jím zřejmě také oddíl Iz 9, 1-6.

Po tomto nočním „boji“ jsou pak pozvány další israelské kmeny, aby se na tomto vítězství podílely. Což je také zápletkou následujícího oddílu.

Závěr

Ačkoli právě v knize Soudců se to mnohdy na první pohled nezdá, nejde v první řadě o fyzický boj či zabíjení. Ani jeho postavám ani Bohu. Jde o boj proti pa-víře, pavíře, pověře. Proti bludům a nesmyslům lidské fantazie od upírů přes božstva plodnosti až po astrologii. To vše může zůstat jako pohádka a fantazie. Nikdy jako vážně míněné a věřené pochopení Božího světa. Kvůli tomuto zápasu je však někdy fyzický boj nevyhnutelný - často však ano. Jak o tom svědčí také způsob vítězství dnešního příběhu. Ba dokonce vize, kterou Hospodin Midjáncům a Amálekovi dopřál.

Silná víra není ta, která nepochybuje. Silná víra není ta, která se nebojí. Silná víra je ta, která si nenalhává nic o své síle, o tom, jak dobře věří, jak se nemůže bát. Nýbrž si přizná pravdu svých pochybností a obav. A překoná je. Ne silou své víry, ne na základě dojmu vlastního výkonu, nýbrž právě tím, čím víra, důvěra je: Spolehnutím na moc a slovo někoho jiného. V ideálním případě na moc a zaslíbení Boží. To je silná víra, kterou projevili Abraham i Ježíš tváří v tvář nejobtížnějším otázkám lidského života. Ačkoli se báli nebo pochybovali.

Silná víra si přiznává pochybnosti i obavy!

Píseň: EZ 667 - Vítězi k poctě zpívejme + **modlitba Páně**
Rozhovor